

Pääkirjoitus

Mari Maasilta

Make human rights great again!

Ihmisoikeudet ovat keskeinen eurooppalainen arvo, jonka varassa Euroopan Unioni joko seisoo tai kaatuu. Siksi on hyvä, että ihmisoikeuksista keskustellaan kerrankin myös suomalaisen hallituspolitiikan yhteydessä, kuten olemme tuoreen hallituskriisin yhteydessä nähneet.

Ihmisoikeuksista ja niiden kytkeytymisestä sananvapautteen puhuttiin myös Euroopan ihmisoikeuskomissaari Nils Muiznieksin vieraillessa Suomessa kesäkuun alussa. Vierailun yhteydessä järjestetyssä Defending Human Rights in Europe -seminaarissa Helsingissä Muiznieks nimesi talouskriisin, Ukrainan tilanteen ja vuonna 2015 alkaneen lisääntyneen Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen kautensa keskeisimmiksi ihmisoikeuksiin liittyviksi ongelmiksi. Talouskriisin seurauksena kansalaisten mahdollisuudet saada oikeutta ovat huonontuneet monissa Euroopan maissa, erityisesti Kreikassa. Ukrainan kriisin seurauksena yli 10.000 ihmistä on menettänyt henkensä ja Eurooppaan pyrkiviä siirtolaisia kuolee Välimerellä tuhansittain.

Euroopan ihmisoikeuskomissaarin tärkeimpiä työtehtäviä ovat maavierailut, joita hän on kautensa aikana tehnyt 47 maahan. Usein vierailut liittyvät johonkin maassa esiin nousseeseen ongelmaan, eikä kyseisellä maalla ole mahdollisuutta kieltäytyä vastaanottamasta vierailua. Unkarissa vierailujen aiheena on ollut siirtolaisiin kohdistunut systemaattinen muukalaisviha. Lisäksi maassa on valmisteilla laki, joka rajoittaisi kansalaisyhteiskunnan toimintaa. Azerbaidzanissa on keskusteltu toimittajiin kohdistuvasta vainosta ja näiden laittomista vangitsemisista, joiden seurauksena yhä useammat toimittajat ovat pyrkineet pois maasta. Turkki on tuottanut ihmisoikeuskomissaarille työtä erityisesti vuoden 2013 epäonnistuneen vallankaappausyrityksen jälkeen. Myös siellä vangitsemiset ovat kohdistuneet sananvapauden puolustajiin eli toimittajiin ja tutkijoihin.

Suomessa Muiznieks oli jo toistamiseen kuusivuotisen nimityskautensa aikana. Tällä kertaa Suomen vierailuun ei liittynyt mitään suurta draamaa tai huolta, eivätkä tiedotusvälineetkään olleet vierailusta samalla tavalla kiinnostuneita kuin viisi vuotta sitten. Muiznieksin vuoden 2012 vierailun jälkeen julkaistussa raportissa ihmisoikeuskomissaari ilmaisi huolensa Suomen rasistisesta vihakirjoittelusta ja erityisesti Lieksassa toimineesta rasistisesta Facebook-ryhmästä. Raportti mainitsi myös, että vuosien

2011–2012 aikana perussuomalaisten kansanedustajat ovat esittäneet julkisesti useita loukkaavia lausuntoja etnisiä ja muita vähemmistöjä kohtaan.

Nyt on Suomen istuva hallitus ilmaissut ainakin jollain tavoin ottaneensa onkeensa ihmisoikeuskomission viiden vuoden takaisen huolen: ihmisoikeusrikkomuksesta tuomitun poliitikon johtamaa puoluetta ei huolitettu mukaan hallitukseen. Liioittelenko, jos väitän, että myös median tutkijoilla on ollut lusikkansa tässä sopassa? Suomalaiset mediatutkijat ovat viime vuosina olleet aktiivisia sekä vihapuheen, rasismien ja muukalaisvihan tutkimuksessa että niihin liittyvässä julkisissa keskusteluissa. Myös tämä kuuluu rooliimme ja sillä on vaikutusta!

Ihmisoikeuskomissaarin vierailuun liittyvässä seminaarissa paikalla oli myös entinen tasavallan presidentti Tarja Halonen, joka ei päästänyt Suomea yhtä helpolla, vaan muistutti vihapuheen olevan ongelma edelleen. Vihapuhe kohdistuu hänen mukaansa sekä turvapaikanhakijoihin että heidän tukijoihinsa. Halonen muistutti muun muassa vihapuheesta, jossa turvapaikanhakijoiden naispuolisia tukijoita uhataan seksuaalisella väkivallalla ja vaati, että Euroopan on puolustettava myös ihmisoikeuksien tukijoita. Vähemmistö- ja ihmisoikeustutkija Reetta Toivanen puolestaan ihmetteli yleistynyttä populistista diskurssia, jonka mukaan Euroopalla ei ole varaa ihmisoikeuksien suojelemiseen. Väite on lähtöisin vallassa olevilta poliitikoilta, joilta se on levinnyt myös ”tavallisten ihmisten” puheeseen.

Seminaarissa ei turhaan kiinnitetty huomiota populistiseen puhetapaan ja sen leviämiseen vallan ylemmiltä portailta tavallisen kansan käyttöön. Kielen ja retoriikan tutkijat ovat vuosikymmeniä kiinnittäneet huomiota kieleen ja sen todellisuutta tuottavaan merkitykseen. Esimerkiksi Saksan juutalainen kielentutkija Victor Klemperer, joka teki tarkkoja havaintoja kansallissosialistien käyttämästä kielestä ja sen leviämisestä 1930-luvun Saksassa, kirjoitti seuraavasti: ”Sanat ovat kuin pieniä arsenikkianoksia: ne nielaistaan huomaamatta, eikä alkuun näy mitään vaikutusta. Sitten vähän ajan kuluttua myrkytysreaktio ottaa vallan.” (Klemperer 2002; sit. Pörsti 2017, 60) Näiden arsenikkianosten annostelijoiden on syytä olla valppaina, sillä me tarkkailemme heitä.

***

Tämä on ensimmäinen Media & viestinnän numero, joka julkaistaan journal.fi -alustalla. Vastaisuudessa kaikki uudet numerot ja lehtiarkisto löytyvät täältä. Myös uusien käsikirjoitusten tarjoaminen ja refereeprosessi tapahtuu jatkossa täältä alustalta löytyvän toimitusjärjestelmän kautta. Media & viestintä -blogissa julkaisemme tästä eteenpäin videoita, haastatteluja ja tuoreita blogikirjoituksia ajankohtaisista median ja viestintätutkimusta koskevista aiheista.

Kirjallisuus

Klemperer, Victor (2000) *The Language of the Third Reich*. London & New York: Continuum.

Pörsti, Joonas (2017) *Populismien lumo. Sata vuotta mielen hallintaa*. Helsinki: Teos.